

Notícies relatives al clergat d'Inca de l'any 1350 al 1516

Santiago Cortès i Forteza

Historiador-arxiver. ximbelli@hotmail.com

Paraules clau: rector, prevere, beneficiat, framenor, Inca.

Resum. *Ja han passat més de 100 anys des de la conquesta i repoblació de l'illa de Mallorca; per tant, ja hi ha hagut diverses generacions i la vida es pot considerar ja normal. L'any 1248 l'organització pastoral de la diòcesi ja comptava amb parròquies servides per una considerable quantitat de clero que vivia inserit en el poble i, com qualsevol persona, havia de cercar el seu manteniment.*

Inca tengué la primera fundació d'un convent de religiosos masculins de la Part Forana de Mallorca. A poc a poc s'anaren acomodant dins la societat inquera salvant algunes vicissituds.

Keywords: rector, priest, beneficiary, frater minoribus, Inca.

Abstract. *It's been more than 100 years since the conquest and repopulation of the island of Mallorca, so there have been several generations and life can be considered as normal. In 1248 the pastoral organization of the diocese already had parishes served by a considerable amount of clergy who lived in the village and, like any person, had to seek their maintenance.*

Inca had the first foundation of a convent of male religious in the foral of Mallorca. Little by little, they became accommodated in the in-company, saving some vicissitudes.

1. INTRODUCCIÓ

Tot d'una després de la conquesta catalana de Mallorca, l'illa es va anar organitzant civilment i religiosament. Es crearen les distintes entitats gestores de la societat civil i alhora les entitats religioses, parròquies, convents i monestirs. Quant a les parròquies, dia 14 d'abril de 1248, des de Lió, el papa Innocenci IV posà sota la protecció de la Santa Seu, concretament sota la protecció de sant Pere i la seva, les 35 parròquies de Mallorca, quatre de Ciutat i la resta de la Part Forana, i va fer la llista de totes elles. La d'Inca apareix en el desè lloc i sota la titularitat de Santa Maria d'Inca. Al mateix temps hi havia a Inca una església fora poble, el titular de la qual era el patró d'Inca, sant Bartomeu, que segons alguns fou la parròquia mentre es construïa l'església de santa Maria d'Inca. També es pensa que en el seu solar ja hi havia hagut un lloc de culte, cosa que no s'ha pogut demostrar ni per restes arqueològiques ni molt manco per documentació. Posteriorment a aquestes dues es va edificar en el puig d'Inca una església petita dedicada a santa Magdalena.

La parròquia era regida per un rector ajudat per vicaris i beneficiats. El rector tenia en propietat els fruits de la parròquia i moltes vegades, com que no residia a la localitat, llogava la rectoria a un altre prevere que cobrava els fruits i donava el lloguer pactat al rector titular. Els vicaris participaven d'aquests fruits i, sovint, d'algun benefici.

Els beneficiats eren clergues, podien ser preveres o, simplement, tonsurats, ordenats de menors o dels ordes majors (sotsdiaca, diaca, prevere i, fins i tot, algun bisbe), depenia de les obligacions derivades del benefici; si havia de celebrar missa, forçadament, havia de ser prevere, per a altres funcions com per exemple tocar l'orgue podia ser sols tonsurat.

A Inca trobam que hi ha molts clergues. L'any 1347, amb motiu de la guerra que tenia el nostre rei Pere contra Pere de Castella, es feu una relació del homes hàbils per manejar les armes. Els homes d'armes d'Inca eren 719, d'entre ells catorze capellans, per tant això fa suposar que hi havia un gran nombre de preveres i, conseqüentment, molts beneficiats. El benefici solia ésser fundat per un capellà o per una persona o entitat seglar i molts eren deixes testamentàries. El benefici de l'altar major i de l'altar del patró (si és que no es trobava a l'altar major) solia tenir per patrons els jurats de la vila. La família reial de Mallorca, així com la d'Aragó, sempre fou molt devota de l'orde franciscà, no en va un fill de Jaume II, Jaume, germà major de l'infant Felip de Mallorca i del rei Sanç, es feu franciscà.

Inca, cruïlla de camins entre Ciutat de Mallorca i Alcúdia, i entre la serra de Tramuntana i el Pla, era una vila polent medieval, on mercat i mercaders duïen la doma en la prosperitat temporal. A l'edat mitjana preocupava i molt la religiositat, sens dubte aquests motius foren la causa de l'interès per la fundació d'un convent de menors perquè així s'assegurava l'exemple d'uns

homes que vivien la pobresa franciscana i, d'altra banda, la predicació, la confessió i la promoció de la religiositat popular, a més de l'ensenyament, tasques molt pròpies dels homes reclosos en els convents.

El convent de Sant Francesc d'Inca fou el primer convent de vida religiosa masculina que es fundà, després de la conquesta, a la Part Forana de Mallorca. Fou el papa Joan XXII qui a Avinyó, dia 1 de gener de 1325, signà la butlla "Sincerae vestrae religionis" dirigida al custodi i comunitat de frares menors de Barcelona autoritzant la fundació d'un convent de l'orde franciscà a Inca. Hem de fer constar que Ramon Llull, l'any 1275, havia fundat Miramar, però no el tenim com a convent, sinó com a escola de missioners o de llengües, i a més la seva durada fou molt curta, ja que probablement es tancà el 1293 o 94, i durà, per tant, sols 18 o 19 anys.

En aquesta comunicació vull donar tota una sèrie de notícies del clero i dels frares des de l'any 1350, o sigui des de la mort del rei Jaume III, fins a 1516, any de la mort del rei Ferran.

2. RECTORS

El 29 de febrer de 1364 s'urgeix que siguin satisfetes les quantitats degudes al rector o a l'església per raó de primícies, sepultures, *ploma* i altres drets, ja que han estat preses aquestes quantitats a favor del rei en ajuda a la guerra de Castella (ARM, AH 26, f. 41).

Bernat ses Comes, dia 7 d'octubre de 1380, és rector de Madona Santa Maria d'Inca i oficial de Mallorca (ARM, AH 44, f. 124v).

Duran Ronsolí el 1383 és el rector d'Inca, aquesta rectoria està valorada en 190 lliures; per tant, ha de pagar al rei dels delmes 19 lliures. El quart d'Inca està valorat en 70 lliures i paga al rei 7 lliures (ACA, RP 1841).

Essent exrector l'any 1376 dugué una causa contra algunes persones de la vila (ARM, LR 43, f.264).

El 16 d'abril de 1387 es fa menció a la qüestió que és entre Ferrer des Coll, porter reial i diputat, per donar possessió corporal de la rectoria d'Inca a l'honorat Duran Ronsolí i Pere Fuster, ciutadà (ARM, AH 55, f. 5).

Joan Sarrià, notari-procurador d'Esbert Vilamarí, rector de l'església d'Inca, dia 2 de juny de 1388 reclama als germans Joan i Pere Fuster 130 lliures d'arrendament de la rectoria (ARM, AH 56, f. 42v).

Asbert de Vilamarí el 10 d'octubre de 1389 és rector d'Inca (ACA, reg. 1993, f. 16v).

L'any 1390, per raó de la rectoria, el papa posà entredit sobre la vila d'Inca. El

notari Pere Salt, com a procurador dels jurats, ha treballat a haver algunes provisions reials referents a l'entredit, dia 28 de juliol demana 50 lliures pels treballs i 10 florins per haver provisions... (ARM, AH 59, f. 127 i 154).

Dia 29 de desembre de 1390, el governador envia una carta al rei en què es fa menció al cas d'Asbert Vilamarí, rector d'Inca que volia fer citar Duran Ronsolí, que també afirma tenir dret a la rectoria. Segons aquell, aquest és d'estranya nació i absent de l'illa. Per això hi ha entredit sobre la vila (ARM, AH 61, f. 1 i 9v).

El 27 d'octubre de 1394 es dona compte de tres creditors del rector Antoni Agost i de la recol·lecció dels fruits de la rectoria (ARM, AH 66, f. 303v).

Dia 2 de desembre de 1401, Antoni Agost, rector d'Inca, reconeix haver rebut 30 lliures que els marmessors del testament de Joan Vilanova, sagristà, havien entregat a Guillem Bonet, obrer de l'església parroquial, per decisió dels jurats Jaume Llombarda, Bernat Gual, Nicolau Estaràs i Bartomeu Rotger; aquestes lliures havien estat deixades per reparar les joies i els ornaments de l'altar major i ànima del difunt rector Joan Setembre, i 10 lliures per als pobres (ARM, Pere Ribalta, R-26, f. 11 i 13).

L'any 1395, a Inca hi havia el clero, preveres i clergues següents: Antoni Agost, rector; Guillem Camps, Bernat Martí, Guillem Ferrer, Gabriel Font, Bartomeu Esteva, Bernat March, Pere Puyada, Bernat Bertran, Joan Balilli, Bernat Pineda, Antoni Aymerich, Antoni Barquet, Joan Prohensal, Pere de Déu, Guillem Bunyola, Jaume Setembre, Guillem Font, Arnau Carreras, Pere Marimon, Jaume Marimon, Lluís Mitja (Mediae), Antoni Riusech, Berenguer Pals (MB, 1877, p. 355).

El 29 de desembre de 1411 Joan Berard, un dels obrers de la Seu, diu que el rector d'Inca deu l'annata que fa la rectoria a la fàbrica de la Seu, segons consuetud general i antiga i Estatuts de la Seu (ARM, AH 92, f. 4, 60 i 72).

El 17 de juliol de 1423 el governador comunica al batle i al vicari que misser Alfonso de Borge, doctor en drets, i misser Francesc ça Rovira, doctor en decrets i canonge, en virtut d'edicte apostolical han permutat –lesmentat Alfonso– la rectoria d'Inca amb la prepositura d'Eivissa (ARM, AH 98, f. 163v).

A Jaume ça Massó, doctor en lleis, se li concedeix la rectoria d'Inca el 27 de febrer de 1451, al mateix temps se li concedeix la paborde de la Seu (ACA, reg. 2.732, f. 144 i 167).

Franci Torrella, canonge sagristà de Girona, a instàncies del rei i amb la intervenció de l'abat de Sant Feliu de Guíxols, és nomenat dia 5 de març de 1454 paborde de la Seu de Mallorca i rector d'Inca, vacants ambdós càrrecs per renúncia de Jaume ça Massó (ACA, reg. 2.735, f. 22-23).

Dionís Joan, canonge paborde de la Seu i rector d'Inca l'any 1459, obté el

permís per rebre els ordes menors, sotsdiaconat, diaconat i presbiterat (ADM, Col·lacions 1459-61, f. 8).

Dia 8 de juny de 1465 el rei Joan comunica al lloctinent de Mallorca que en dies passats, vacant una canongia i pabordia de la Seu i la rectoria d'Inca, per mort de Dionís Joan, fou manat segrestar els béns i, per cert indult del papa, el rei va atorgar aquests càrrecs a misser Pere Pardo àlies *Carrós*; però ara un tal Bartomeu Sureda és pretendent a aquests beneficis, i aquest és intrús. Mana que sien emparats els béns fins que el papa i el rei hagin proveït. Tot seguit el lloctinent general comunica al batle d'Inca aquesta carta reial perquè sigui intimada a Pere Vilapriu, prevere, arrendador de l'església d'Inca, tot manant que sigui publicada pels llocs acostumats, perquè d'aquí avant tothom respongui dels fruits, dècimes i primícies a Antoni Busquet, prevere rector del Castell, diputat per a aquest cas. Contesta el batle dient que ha manat a l'escrivà de la Cort que llegeixi la carta a dit Vilapriu *trobat personalment dins la secrestia de la sglésia de Madona Santa Maria, així com fou acabat lo divinal ofici. Mes quan el poble surt de l'ofici. Mes quan el poble surt a l'ofici, Cristòfol Figuera, corredor de la Cort, a toc de trompeta, la publica a la plaça de la Quartera* (ARM, LR 70, f. 246).

El procurador de mossèn Bartomeu Sureda, rector d'Inca, dia 6 de març de 1469 reclama a Antoni Vilapriu, prevere, 100 lliures restants a pagar del preu de tres anys de l'arrendament de la rectoria (ARM, AH 184, f. 46).

Mn. Remolins, rector d'Inca, l'any 1501 dona 7 lliures d'annates per la fàbrica de la Seu (ACM, núm. 1.764, f. 15 i 25).

Bartomeu Sureda, dia 24 de febrer de 1472, és rector d'Inca, però és arrendador dels fruits de la rectoria i reclama 210 lliures a Jaume Conrador, Joan Pellisser i Llätzer Prats per raó del delme (ARM, AH 188, f. 31).

Aquests deutors són amenaçats d'esser tancats a la presó (id. f. 84).

3. CLERGUES, PREVERES I BENEFICIATS

4 d'octubre de 1356. El bisbe Antoni escriu al rector d'Inca fent menció de la visita feta a l'església d'Inca l'any passat, per proveir sobre la residència personal de beneficiat Guillem Camps, ara resulta que aquest beneficiat ha anat a Menorca amb els ballesters; li farà manament que dins deu dies comparegui davant el bisbe (ADM, Lletres, f. 12v).

7 de novembre de 1356. El bisbe Antoni escriu a Arnau Alòs, notari d'Inca, dient que ha vist la inquisició feta contra el beneficiat Bonanat Padró, que va atemptar contra la muller de Pere Buades. Li prega que prengui anotació dels testimonis que li presentarà dita dona (ADM, Lletres, f. 19).

1359. Amb motiu de la guerra que té el nostre rei Pere contra el rei Pere de

Castella, es fa a Mallorca una relació nominal dels homes hàbils per manejar les armes. A Inca els homes d'armes eren 719, entre ells catorze capellans (ADM, MSL307, f. 5).

3 d'abril de 1360. El batle ha pres un prevere que segons els indicis havia tolt un puny al saig de la vila, però quan el batle i un saig se'l menaven ha fuit (ARM, AH 22, f. 171v).

12 de juliol de 1360. Arnau Bonmacip d'Escorca ven a Joan Vilanova, prevere i marmessor del difunt rector d'Inca Joan Setembre, per un benefici fundat davant el notari Arnau Alós, 4 morabatins censals (ACM, núm. 2.965, f. 3v).

23 d'octubre de 1360. Es dona compte que alguns clergues *disolutament e inhonesta* van de nit amb armes vedades: espasa, broquers, cervelleres i, fins i tot, pavesos i llances (ARM, 22, f. 25v).

16 de juliol de 1360. Simó Rovira, prevere, i Jaume Coll, marmessors de Jaume Llabrés, que en testament ha nomenat els pobres de Jesucrist, venen a Bartomeu Ramis 25 sous censals que fa sobre unes cases dins la vila pel preu de 15 lliures (ARM, Jordi i Bartomeu Vives, Prot. not. V-108, f. 3).

28 de juliol de 1360. Bernat Folc i sa muller Saurina venen a Guillem Tartre i Ramon Brull, marmessors de Bernat Gassol, prevere difunt, per uns aniversaris fundats a l'església de Santa Maria, 8 sous censals sobre unes cases dins la vila (ACM, núm. 2.965, f. 6).

28 d'abril de 1362. Ramon de Codolet, prevere, ven a Simó Rovira, prevere, 10 quartans d'oli censals sobre unes cases, pel preu de 45 lliures; aquest oli és comprat per cremar a les llànties de l'església de Santa Maria a l'altar de sant Simó i Judes (ACM, núm. 2.965, f. 41).

30 de desembre de 1362. Guillem Camps, prevere que ha obtingut el benefici que va instituir Guillem Palau, prevere difunt, ven a Andreeva, filla de Jaume Morell, unes cases a la sortida de la vila *in popula que dicitur d'En Palau per 30 sous* (ACM, núm. 2965, f. 37v).

Abril de 1363. El batle ha fet bandejar Arnau i Jaume Estaràs, clergues, que el dia del Ram envàiren amb armes i colpejaren Arnau, Bernat i Pere Daviu (ARM, AH 26, f. 70).

14 d'abril de 1363. Nadal Cerdà ven al seu veïnat Joan Ferrer, bracer, dues cases i corral on hi ha un taronger per 15 lliures que es destinen al benefici que va fundar Berenguer Ferrer (ACM, 2.965, f. 54v).

3 de desembre de 1363. Guillem Seguí i March Taurich, preveres, amb llicència del bisbe Antoni per establir la illeta de Meca de la vila d'Inca i que és tenguda pel benefici fundat per Jaume Salzet, rector difunt, estableixen a Guillem

Mayans unes cases i corrals on hi ha un arc de pedra, a dit benefici fa 20 sous de cens (ACM, 2.965, f. 63).

30 d'abril de 1363. Martí Sanceloni, prevere i procurador del corredor de coll Jaume Julià, ven a Miquel Font unes cases i pati dins la vila, al carrer de Sant Bartomeu, pel preu de 40 sous que es destinen al benefici fundat per Berenguer Ferrer, difunt (ACM, núm. 2.965, f. 104).

23 de juliol de 1364. Es mana al batle que torni els béns que havia segrestat a Bernat Malferit i Jaume Soler, culpats de la mort d'Arnau Borràs i de Caterina, viuda d'en Pascolet, notari. Els ho ha de retornar perquè són clergues tonsurats (ARM, AH 26, f. 131).

15 de febrer de 1368. El beneficiat d'Inca Guillem Camps és admès pel rei com a capellà domèstic (ACA, reg. 1.427, f. 69v).

7 de juliol de 1374. El rei admet entre els familiars i domèstics Felip i Jaume Llobet, tonsurats. També podran portar armes juntament amb dos socis (ACA, reg. 1.433, f. 93).

9 d'abril de 1377. Bartomeu Esteva, prevere beneficiat i marmessor del testament de Martí Pasqual, que ha nomenat hereu Jesucrist i ha instituïda una llàntia, té unes cases que fan cens al benefici de Mateu Formiguera. S'han subhastades, i Nicolau Bessó ha ofert 66 sous (ACM, núm. 2.965, f. 22).

31 d'agost de 1379. Bartomeu Esteva, prevere beneficiat, ven a Joan Llobera, doctor en lleis, un esclau neòfit tartre anomenat Joan pel preu de 60 lliures (ARM, C-18, f. 81v).

13 d'agost de 1383. Es dona compte que Guillem Font, prevere i mestre d'escolans, ha ensenyat lletres, però alguns escolans se n'han anat abans de l'any i no el paguen (ARM, AH, 47, f. 102v).

10 de maig de 1387. Bartomeu Busquets fa testament i funda un benefici a la capella de Sant Antoni de Viana, vol que el primer beneficiat sigui el seu nebot Antoni Busquets, i successivament seran de la seva parentela (ARM, Docet Vives, Prot. not. V-7, f. 13).

27 de febrer de 1388. Jaume Servià, prevere, ha estat injuriat dins ca seva (ARM, AH 57, f. 28v).

3 de juny de 1393. Antoni i Gabriel Malferit, preveres, protesten perquè tenen una alqueria vora el puig d'Inca i alguns particulars hi amollen bestiar que es menja les pastures, tallen llenya i fan altre mal (ARM, AH 63, f. 155).

14 d'agost de 1394. Des de la Cúria eclesiàstica s'escriu al rector d'Inca referent a Bernat Despuig, que ensenya gramàtica i arts a la vila. A instàncies dels jurats

es mana que cap clergue gosi de tenir més de dos escolans per ensenyar-los gramàtica (ADM, Col·lacions, f. 87).

11 de juliol de 1400. Antoni Estrany, prevere i sotscol·lector de la cambra del papa, reclama a Ramon Malferit 15 lliures i 16 sous pertanyents a la cambra del delme del vi (ARM, AH 77, f. 120v).

Antoni Sastre, prevere beneficiat a Inca, domèstic, comensal i familiar del rei, a 15 de setembre de 1405, reclama diners que li deuen pel seu benefici (ARM, AH 83, f. 137).

4 de juliol de 1410. A instàncies de l'oficial del bisbe havien de ser segrestats els béns d'Antoni Sastre, prevere, detingut a la tàvega del palau del bisbe. Emperò el pres els vol vendre per al seu manteniment (ARM, AH 89, f. 101).

29 d'agost de 1420. Els jueus que habiten a Inca sots salvaguarda i protecció reial diuen que el prevere Servià, predicant a l'església parroquial, ha amonestat el poble que no vengui pa, vi ni virtualles als jueus ni contractin amb ells, cosa que és molt perjudicial (ARM, AH 94, f. 167v).

Mateu Serra, prevere que celebra a l'església d'Inca, dia 8 de febrer de 1427 renuncia al lloguer dels fruits de l'església que li havia fet per tres anys des de dia 1 de maig de 1425, pel preu de 300 lliures; el procurador de Francesc Rovira, canonge i rector d'Inca, fa la renúncia a favor de Gabriel Font, prevere beneficiat, ja que ell està ocupat en altres negocis eclesiàstics (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-13, f. 24v).

Real Arnau, prevere beneficiat, dia 31 de desembre de 1427, lloga a Pere Català una sort de terra amb diversos arbres, confrontant amb la teulera. Farà cens de 6 sous al seu benefici (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-13, f. 85).

26 de desembre de 1428. Joan Bordils, batle reial, Bernat Vedell, Bartomeu Macip, Guillem Balill i Antoni Salvat, jurats, i els consellers congregats dins l'església del convent de Sant Francesc a toc de trompeta tracten com Bernat Provençal, ara difunt, era clavari l'any 1422. Segons els oïdors de comptes ha de tornar 107 lliures, 5 sous i 10 diners, ja va entregar 50 lliures a Bernat Vedell, clavari, el 1424; el seu germà ha pagat a la Universitat 57 lliures, 5 sous i 7 diners, fan instrument d'època (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-13, f. 161).

En el testament que fa l'any 1430 Antoni Agual, notari, entre altres coses, deixa 40 sous al prevere Gabriel Font perquè celebri les 33 misses de Sant Amador amb llum i altres solemnitats (ARM, Joan Real, R-283, f. 200).

18 de febrer de 1432. Miquel Brunet i Joan Morro, preveres beneficiats de la Seu, procuradors dels aniversaris, estableixen a Joan Provençal, prevere, dos trossos de terra vora la vila, alou del bisbe. Un d'aquests trossos és anomenat la Veleta, confrontant amb el camí de Biniamar, síquia reial, i camí de Mancor. Fa 60 sous de cens (ARM, Porció Temporal, P-161, f.16).

22 de febrer de 1434. Gabriel Font, vicari, i el seu nebot Gabriel Font, llicenciat en decrets i batxiller en lleis, actuen d'àrbitres en una qüestió (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-21, f. 40).

9 de novembre de 1435. Tomàs Serra, ciutadà, ven a Bartomeu Guitard, prevere beneficiat de l'església d'Inca, un captiu búlgar anomenat Joan de 30 anys d'edat per 70 lliures (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-21, f. 151v).

10 de març de 1450. Joan, captiu del prevere Bartomeu Guitard, nomena procurador Francesc Carreres perquè reclami deutes (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-40, f. 37).

11 de maig de 1458. Martí Prats deu a Joan, esclau xarquès de Bartomeu Guitard, prevere difunt, en estat de llibertat, 11 lliures, preu de 60 quartans d'oli (ARM, Bartomeu Vives, V-45, f. 59v).

9 de febrer de 1439. Joan Provençal, prevere beneficiat, concedeix la llibertat a Jaume xarquès, que habita amb ell i abans fou captiu de Guillem Costa (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-28, f. 18).

25 de maig de 1439. Guillem Suau de Selva ven a Nadal Llobera, prevere d'Inca, 2.100 teules noves per 8 lliures a raó de 4 lliures el miler (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-28, f. 60).

6 de juny de 1441. Nadal Llobera, prevere, ven a Pau Camps un esclau tartre de 30 anys d'edat pel preu de 100 lliures (ARM, Jordi i Bartomeu Vives, Prot. not. V-107, f. 121).

5 d'agost de 1445. Hi ha qüestions entre Pere Serdà, beneficiat de l'església, posseïdor de l'alqueria dels Serdans, i Bernat Fàbregues, que té dues alqueries a Tirasset (ARM, Jordi Vives, Prot. not. V-35, f. 86v).

3 de juny de 1452. Pere Carbonell deu a Salvador Prats, vicari de l'església de Santa Maria, 7 lliures, preu de la primícia de l'hortalissa del rector (ARM, Jordi Vives, V-41, f. 11v).

27 de novembre de 1453. Urbà Oliver, prevere, estableix a Mateu Bartomeu, hostaler, unes cases derruïdes dins la vila, en el carrer dels Espiciaries o d'En Fuster (Joan Fuster, cavaller), a cens de 6 sous (ARM, Bartomeu Vives, V-75, f. 93v).

1457. Miquel Mollet, vicari, i els beneficiats de l'església nomenen procurador perquè reclami a l'heretat de Bartomeu Guitard, prevere difunt, el que deuen a la Confraria de la Capella de Sant Miquel (ARM, V-44, f. 86v).

27 d'abril de 1461. Bernat Riera, teuler, i Nadal Llobera, prevere beneficiat a Santa Maria d'Inca, venen a Mateu Bartomeu, hostaler, 1.000 teules pel

preu de 5 lliures (ARM, V-78, f. 42v).

1463. Jaume Seguer assigna, sobre els seus béns, 15 lliures anuals al seu fill Joan Seguer, clergue, que té els ordes menors i ara vol rebre els ordes majors i no té benefici (ARM, V-50, f. 66).

1465. el notari Joan Falcó ven a Jaume Gallur, prevere habitador d'Inca, el quart de la primícia de l'església d'Inca, durant quatre anys, pel preu de 87 lliures i 10 sous cada any (ARM, P-314, f. 45).

22 d'agost de 1472. Fa de testimoni en una venda que fa Bartomeu Marimon (AMSB, P. 4).

3 de gener de 1481. Rafel Prats, Pere Saura, Jordi Vey i Antoni Jover, jurats, deuen a Jaume Gallur, prevere, 34 quarteres de blat comprades per a les necessitats de la vila (ARM, V-93, f. 4).

El 13 d'octubre de 1468 els jurats i consell han elegit i encarregat a Caldentey, clergue, *en sonar los òrguens e tochar les hores amb cert salari*, a honor de l'església i la vila, càrrec que li contradiu en Llabrés, assignat pels jurats passats (ARM, AH 182, f. 62v).

23 de setembre de 1475. El notari Jordi Vives fa testament i nomena marmessors el seu fill Bartomeu Vives, notari, i Nadal Llobera, prevere. Entre d'altres coses disposa que Nadal Llobera celebri les 33 misses de Sant Amador i deixa 10 lliures al clero per a un aniversari cada any (AMSB, P. 5).

1482. Antoni Vilapriu, prevere, lloga una casa a Joan Benet, tintorer, durant quatre anys pel preu de 20 sous anuals (ARM, V-89, f. 43).

1484. Jaume Vilareca de Menorca reconeix deure a Llorenç Simó, prevere d'Inca, 8 lliures de torna d'un esclau negre anomenat Diego, que ha canviat amb 85 porcs i un mul (ARM, V-96, f. 29v).

13 d'octubre de 1492. Llorenç March, prevere beneficiat, fa donació entre vius d'un alberg situat al carrer de l'església a Lluçia en agraïment pels seus servicis (ARM, V-86, f. 50).

1496. Gabriel Gil, prevere, vell i malalt al llit, nomena procurador perquè elegeixi un substitut per ocupar el benefici que té a l'altar major fundat per Jaume Olzet, rector difunt (ARM, V-105, f. 29).

12 d'octubre de 1497. Isabel Floresca, abadessa de l'orde de Santa Clara, del puig d'Inca, i unes altres dues monges nomenen procurador Pere Garí, prevere, perquè reclami deutes deguts al convent (ARM, Pere Mulet, V-699, f. 113).

20 de novembre de 1505. Pere Garí, prevere i procurador de les monges del puig d'Inca, reclama a Salvador Vives 41 lliures i 13 sous (ARM, AH 244, f. 124v).

1499. Bernat Trobat, vicari, Miquel Morro, mestre en Sagrada Escriptura, Miquel Mollet, Gabriel Gil, Simó Pasqual, Simó Prats, Joan Macip, Guillem Servera, Bali Moranta, Guillem Malferit, Manuel Jover, Llorenç March, preveres beneficiats, reconeixen haver rebut 10 lliures que la dona Caterina, muller de Gabriel Serra, ha deixat en testament per un aniversari (ARM, V-106, f. 31v).

12 de novembre de 1507. El venerable mossèn Joan de Forio, prevere, diu que a Inca li deuen algunes quantitats de moneda, *no sols per lo salari l qual per los jurats de aquí mitjensant determinació de consell li han promès de pagar cascun any per adjutori e subvenció de mantenir les asquoles aquí, així de gramàtica com legir e ascriure, més encare per algunes quantitats que alguns particulars de aquí li dehen per mostrar e adoctrinar lurs fills* (ARM, AH 249, f. 143v).

16 de novembre de 1507. Mossèn Joan de Fories (sic), prevere, reclama als jurats 5 lliures promeses perquè tengués escolans (ARM, AH 248, f. 147v).

10 de novembre de 1509. Llorenç Santacília, canonge de la Seu, reconeix que Joan Macip, que fou vicari d'Inca, ha pagat 250 lliures de l'arrendament fet pel procurador del reverendíssim Cèsar de Borja, cardenal, l'any 1494 (ARM, V-299, f. 67).

4. FRARES DEL CONVENT DE SANT FRANCESC DE FRARES MENORS D'INCA

8 de juliol de 1356. El bisbe Antoni envia una carta als rectors a la qual es fa menció de l'excomunió per raó de certa lliga, conspiració i conjuració feta pels frares menors d'Inca i altres frares menors, predicadors i del Carme de Mallorca. 54 frares participaren en la lliga i conspiració de no confessar ni predicar amb motiu que els rectors els negaven drets funeraris (ADM, Lletres, f. 19).

18 d'abril de 1374. El rei Pere escriu al governador de Mallorca dient que els frares, guardià i convent dels menors de Ciutat han exposat que temps enrere fou fundat un convent de l'orde a Inca i, com que era necessari construir església i cases, els jurats començaren a fer obra. Amb escriptura davant el notari Arnau Alós (6 de març de 1364) assignaren 464 lliures de les 10.000 que la Universitat del Regne assignà al rei per socórrer la guerra de Sardenya. Les dites 464 lliures són reclamades pels frares d'Inca (ARM, LR 29, f. 69-71v).

8 de juny de 1382. El rei escriu als batles d'Inca i Huialfàs sobre el cas exposat per part del convent i monestir de frares menors d'Inca, dient que els jurats i prohoms donaren per a les obres de l'església 468 lliures que eren degudes a la Universitat pels compradors del sisè del vi de dites viles (ACA, reg 1.444, f. 117).

24 de juny 1390. Marió, viuda de Pere Palou, fa testament i deixa a l'església de

fra menors o fra Nadal, guardià, les 33 misses de Sant Amador amb caritat de 40 sous (ARM, Dolcet Vives, Prot. not. V-7, f. 91v).

8 de juny de 1396. Ramon Puig, mercer, oriünd de Morlans del comtat de Foix, fa testament i nomena marmessor fra Miquel Galvany, guardià dels frares menors (ARM, Dolcet Vives, Prot. not. V-7, f. 147v).

23 de novembre de 1428. Fra Joan Roger, guardià dels frares menors, ha comprat una quartera i mitja de blat a Jaume sa Noguers, porter reial, però aquest no entrega el blat (ARM, AH 111, f. 199).

1 de setembre de 1435. Des del bisbat s'escriu a tots el rectos dient que el convent de frares menors d'Inca necessita adobar en diversos indrets. Per tant, animaran els fidels a fer almoines. A qui faci almoina se li concedeixen 40 dies de gràcia (ADM, Col·lacions 1434-35, f. 111).

6 de setembre de 1435. Jaume Galí diu que fa temps bestragué 100 sous al convent de frares menors per refecció d'una esquella que ha feta fondre, i encara no l'han pagat (ARM, AH 110, f. 181v).

24 de setembre de 1437. Fra Pere Martí, guardià dels frares menors, diu que alguns han fet clavegueres per prendre l'aigua que discorre per la carrera davant l'església, i ara els frares no poden regar el seu hort (ARM, AH 125, f. 200).

1436. En el llibre de Clavaria de la vila d'Inca, essent clavari Bartomeu Estrany, consta la despesa de 10 sous per proveir a fra Catany per la festa de Sant Bartomeu (Arxiu Municipal d'Inca).

3 de juliol de 1443. Fra Bartomeu Monzó, guardià del convent de frares menors, diu que diverses persones entren en la vinya i l'hort del convent i prenen els fruits. També entren dins l'església per caçar coloms i destrueixen les cobertes i trenquen teules, i quan són amonestats pel guardià l'amenacen. El batle farà crida que ningú gosi entrar en la vinya, l'hort i l'església del monestir per jugar a pilota, caçar coloms, ni prendre fruits. Ni que ningú gosi pertorbar els frares que van per les eres a captar blat; tot això sota penes pecuniàries, i si no poden pagar, estaran 20 dies a la presó, i si són captius, rebran 100 assots (ARM, AH 138, f. 163v).

7 de maig de 1465. Fra Jaume Abram, guardià del monestir de Sant Francesc d'Inca, diu *com la teulada del dit monestir sia de teula sequa e molts per tirar a coloms e pardalls ab ballestes e archs vénen a tirar allà e trenquen les dites teules e fan dan molt gran a la dita coberta* (ARM, AH 177, f. 54).

1483. Joan Sessa, frare de l'orde de Sant Francesc d'Inca, ha comprat a Bernat Calders de Campanet un rossí i li deu 19 lliures (ARM, V-95, f. 48v).

26 de juny de 1486. Els sobreposats de la Confraria dels Teixidors d'Inca, Joan Ferragut i Bernat Cavaller, venen a fra Benet Ruble, guardià del convent de Sant Francesc d'Inca, 25 sous i 7 diners censals sobre un alberg situat al carrer del Born per pagar les 16 lliures que deuen al dit convent per pagar l'orgue (ARM, V-97, f. 47v).

12 d'octubre de 1492. Pere Ferrer, alies *Petit*, deu a fra Bernat Colombàs, guardià del monestir de Sant Francesc, 4 lliures i 10 sous, preu d'un ase de pèl gelat (ARM, V-101, f. 49v).

1502. El convent de Sant Francesc d'Inca pren una barcella de sal que val 1 sou i 8 diners (ARM, AH 901, f. 10).

1505. Fra Pere Estelrich, guardià del monestir de Sant Francesc de la vila, nomena procurador Bernat Reure, apotecari, perquè reclami deutes deguts al convent (ARM, V-296, f. 4).

4 de gener de 1505. Fra Benet de l'orde de frares menors de Sant Francesc reclama a Joan Bunyola 40 sous per la celebració d'un trentenari (ARM, AH 244, f. 2).

23 de juny de 1508. El batle mana a Pere Llompart, carnisser, que vingui als frares del monestir de Sant Francesc la carn que volen per al seu menester, *per llur despesa e viure ordinari*. D'altra banda, en Crespí, barber, denuncia que és impedit perquè *no faça barbes als dits frares*. Es mana que no sia impedit fer barbes (ARM, AH 251, f. 61v).

13 d'agost de 1508. Bernat Català tengué brega amb Pere Riera, i aquest és acusat; gràcies a la intervenció de fra Martí Carbonell i altres persones, li perdona les injúries i ofenses (ARM, V-292, f. 176v).

3 de setembre de 1508. Llorenç Riera, notari d'Inca, en el seu testament deixa 10 sous als frares menors amb la condició que assisteixin a la conducció del cadàver a la sepultura (ARM, V-92, f. 11).

1512. Fra Antoni Mosqueroles, del monestir de Nostra Dona de Jesús d'Inca, pren una barcella de sal i tres almuds (ARM, AH 904, f. 43v).

15 de gener de 1512. El governador escriu al batle referent a la concòrdia en la Cort Reial entre el ministre general dels frares claustrals de Sant Francesc i el vicari general dels frares observants. El governador mana que posi en possessió del guardià dels frares claustrals tots els censals dels habitants de la vila que fan dita casa (ARM, AH 254, f. 9v).

24 de març de 1512. Els síndics del Sindicat de la Part Forana, per pagar 100 lliures degudes al monestir de Sant Francesc d'Inca, consignen a fra Onofre Amorós, guardià del monestir, 100 lliures degudes al Sindicat per

Rafel Torrens de Sineu (ARM, V-298, f. 16).

5. CARTOIXA

29 de maig de 1495. Carles des Bach, jurat, entra a la Cartoixa de Valldemossa per ser monjo (un *Noticiari* de la Societat Arqueològica Lul·liana).

6. CONCLUSIONS

Des de la conquesta han passat més de 100 anys, diverses generacions, es pot dir que la majoria de gent que pobla la vila ja són nadius d'Inca i la vida transcorre dins una normalitat. A Inca conviuen, amb moltes dificultats, dues religions: la catòlica, majoritària, i la jueva.

La comunitat de clergues és molt nombrosa. L'any 1359 trobam que entre els homes hàbils per a les armes a Inca hi ha catorze clergues, la qual cosa fa suposar que eren molts més els que ja no tenien edat per anar a la guerra. No és estrany que amb tants de clergues passi de tot i estiguin pertot.

Es nota una gran relació entre el clergat i els jurats i les altres autoritats. Els jurats tenen gran protagonisme en la construcció del temple i en la celebració de certes festes. En el clero d'Inca hi ha domèstics del rei.

La tasca educativa del clero es fa palesa, de fet hi ha preveres que tenen escolans, o sigui nins d'escola.

A través de les notícies podem intuir la forma de viure del clero. Aquesta manera de viure es nota bastant distinta de la d'ara.

Quant al convent de Sant Francesc encara és molt jove, encara està en construcció i sembla que no ha quallat gaire en certa gent. Veim que n'hi ha que van a caçar dins l'església, els prenen l'aigua de l'hort.

7. FONTS I BIBLIOGRAFIA

ACM. Arxiu Capitular de Mallorca.

ACA. Arxiu de la Corona d'Aragó.

ADM. Arxiu Diocesà de Mallorca.

AHN. Arxiu Històric Nacional.

ARM. Arxiu del Regne de Mallorca.

AMSB. Arxiu del monestir de Sant Bartomeu d'Inca.

Llabrés i Martorell, Pere-Joan; Rosselló i Vaquer, Ramon. 1998. *Inca en la història 1229-1349*. Ajuntament d'Inca: Inca.

Muntaner i Bujosa, Joan. 1936. *Un noticiari de finals del segle XV*. Societat Arqueològica Lul·liana: Mallorca.

Rosselló i Lliteras, Joan. 1988. *Els pergamins de les monges jerònimes d'Inca*. Consell Insular de Mallorca i Ajuntament d'Inca: Palma.

Rosselló i Vaquer, Ramon. 1997. *Història d'Inca 1350-1516*. Lleonard Muntaner Editor: Palma.